

Het hogere, het lagere en de continuïteit

Jacob Voorthuis

Mijn leven dient een hoger doel. Het is een frase die je zo nu en dan wel hoort. En hoe hoog dat doel ligt hoeft niet te worden gespecificeerd. Het doel bestaat in het numineuze. In feite is hier meer aan de hand. Het hogere is de ruimtelijke taal niet van de filosofie maar van de ruimtelijke verwachtingen van de mens van de antropologie: de logos van de mens. Het hogere is waar het hoofd naar toe reikt wanneer het de grond voelt. Het hogere en het lagere zijn vormen van socialisering van de ruimte. Het hogere kijkt neer op ons en heeft daarmee gezag. Het ziet ons met gemak, het ziet verhoudingen, het ziet structuren waar wij, zware wezens, alleen de verschuiving zien. Als wij schreeuwen schreeuwen wij het beste van af een hoger punt. Het hogere koestert de wens tot transcendentie, het opgenomen worden in het hogere, in datgene dat ons toespreekt vanuit de lucht.

Ik hou er van. Maar tegelijkertijd zit het beeld van het hogere en vooral van het lagere mij in de weg. Ik geloof het gewoonweg niet. Er zit zoveel ruis in dat beeld. Rijke mensen, arme mensen, slechte mensen die succesvol zijn, goede mensen die dat niet zijn. Laag opgeleid, Hoogopgeleid. Hoge belastingen, Lage belastingen. God die hoog in een hemel moet zitten en die dan heel hoog ligt. De duivel en de hel die diep liggen. Een diep gesprek. Een lage streek, laaglanden, lowlands, Nederland, Holland. De eenzaamheid van de hoge berg, de hoogte van bomen die veel wind vangen, de fallische agressie en domme rechtvaardigheid van de toren waarvandaan de hemel even hoog blijft en de mensen als mieren worden. Die ziekelijke wens om te willen vliegen als een vlinder, een vogel, een raket. Ik heb gekeken met hoeveel moeite een zwaan zichzelf in de lucht houdt. Hij vliegt niet echt, hij dreigt te zinken en zwemt als een gek om verder te komen. Het gaat hem gemakkelijk af met die spieren, maar toch. Een vis daarentegen is bijna gewichtsloos, maar die benijden we niet. Het medium van zijn gewichtsloosheid is zo viscos, zo dik, zo ondoorzichtig.

En als ik dan een beeld van God, zoals dat van Spinoza, kan slikken dan is het hoge opeens in het geheel niet meer interessant. Boven is dan alleen nog de lege ruimte en God ligt in het alles, de natuur, het universum. En dan merk ik dat ik gemaakt ben, met hoofd, nek en schouders, om om mij heen te kijken en, omdat ik nu eenmaal iets met architectuur heb een slechte nek heb gekeken omdat ik de gehele tijd naar boven moet kijken naar gebouwen waarvan ik het overgrote deel helemaal niet interessant vind maar waar ik wel mijn nek aan heb geofferd. Wat een verkwisting van een goede nek.

Het hogere en het lagere zijn slechte metaforen voor het bijzondere en het niet bijzondere. De zondering is dan veel beter. Ik zonder iets uit. Ik zonder iets af of bij; ik isoleer het: bij zonderen. De één met mijn aandacht, de ander met mijn afkeer of mijn zorg. Het lagere en het hogere dienen een wereld die niet meer de mijne is. Niet dat ik hoogtevrees heb. In tegendeel. Overigens dient hoogtevrees niet de hoogte maar de diepte. Wel hou ik van bergen klimmen en trappen lopen en zelfs met liften naar boven zoefen. Het liftjongetje in a Brave New World is me altijd bijgebleven, net als Abeltje. Het is ook niet zo dat ik het lagere omarm omdat ik er medelijden mee heb. Ik lijdt niet graag mee. Ik leef al mee. Het hoogteverschil impliceert overigens geen breuk in de ruimte, slechts een blik richting, een lichamelijke houding. Niettemin juist vanwege de antropologische machtsdimensie impliceert het hoge een weldadige stap, een

breuk met het lage. En het zijn wellicht heiligen, zoals de Heilige Franciscus die een bijzonder band hebben met het lage om hoger te komen, maar de mabitie zelf staat me tegen.

Als God de natuur is dan is het hoge en het lage niet slecht, maar gewoon niet erg boeiend. Het doet niet wat ik er van wil. Immers kan ik het geheim vinden in alles, waar het zich ook bevind. Het hogere is slechts iets dat boven mij bevind: een zwaluw, een plafond, een wolk, een bergtop, een heelal, niet veel om je over op te winden, en dit terwijl ...